

Żebrowski, Tadeusz

Fundacja i fundatorzy Seminarium Duchownego i Domu Misjonarzy św. Wincentego w Płocku w 1710 r.

Studia Płockie 38, 13-20

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Tadeusz Żebrowski

FUNDACJA I FUNDATORZY SEMINARIUM DUCHOWNEGO I DOMU MISJONARZY ŚW. WINCENTEGO W PŁOCKU W 1710 R.

Wprawdzie już przed stu laty, w 1910 r., z okazji dwusetnej rocznicy powstania Seminarium Duchownego w „Miesięczniku Pasterskim Płockim” ukazał się dokument erekcyjny Seminarium, wydany przez ks. A [dama] P [ęskiego], na podstawie wpisu do akt kapituły płockiej,¹ zachował się jednak oryginalny akt erekcyjny spisany na papierze złożonym podwójnie z pieczęciami odcisniętymi w papierze, biskupa Ludwika Załuskiego i kapituły płockiej, z podpisem własnoręcznym biskupa Ludwika i prezydującego posiedzeniu kapituły w dniu 6 maja 1710 r. dziekana kapituły płockiej, kantora katedry gnieźnieńskiej i kolegiaty warszawskiej Stefana Wierzbowskiego oraz notariusza powagą apostolską, akt kurii biskupiej Floriana Franciszka Łoczyńskiego, z którego to aktu obecny tekst jest drukowany.²

¹ „Miesięcznik Pasterski Płocki” (MPP) R. 4 (1909) s. 344-345; MPP R. 5 (1910) s. 133-136, 166-177 (referat ks. A. Pęskiego); Acta Capituli Plocensis (ACPI) 1706-1714 nr 15 k. 34. Wydawnictwo to nie rozwiązuje skrótów i zawiera pewne nieścisłości, na które zwrócił uwagę ks. Wacław Jezusek w swym artykule Biskup Seweryn Kazimierz Szczuka sufragan chełmiński 1710-1760 fundator Seminarium Duchownego w Płocku. MPP R. 44 (1960) s. 129 p. 2; Ks. Biskup A. Nowowiejski w obydwóch wydaniach Płock. Monografia historyczna: I – 1917 s. 419-422, II – 1930 s. 457-460, podaje tłumaczenie dokumentu erekcyjnego i warunki postawione przez kapitułę Misjonarzom oraz informacje dotyczące uposażenia.

² Dokument papierowy 330 x 195 mm, z uszkodzeniem w 5-6 wierszu od dołu na kilka liter. Jest on luźno umieszczony w foliale „Summarium praw i przywilejów dla Seminarium Duchownego w Płocku z roku 1759. Istniał także drugi równobrzmiący egzemplarz tego dokumentu (chwilowo niedostępny), potwierdzony 24 I 1717 r. przez Jana Bonnet – przełożonego generalnego Misjonarzy w Paryżu (A. Nowowiejski, Płock. Monografia historyczna, wyd. II s. 460). Objasnienia osób fundatorów, bpa Ludwika Załuskiego i Seweryna Szczuki będą podane po przedstawieniu tekstu oryginalnego i jego tłumaczeniu. Nazwisko notariusza, odczytane przez ks. A. Pęskiego jako Żoczyński, w takim brzmieniu przekazał je ks. biskup A. Nowowiejski.

Na odwrocie dokumentu znajduje się następujący zapis dokonany współczesną ręką: Instrumentum erectionis novae foundationis Sacerdotum Congregationis Missionis Plociae, cum villis, curia pro domo reside[ntiae], horto cum area et parte foundationis Lubinianae, quae applica[ndo] Seminario clericorum ab ill[ustris]mo loci ordinario et v[enerabili] capitulo anno 1710 die 6 maii N. 2.

Trzeba tutaj wspomnieć, że już w 1694 r. biskup Andrzej Załuski zgłosił na kapitule wrześnieowej tegoż roku, z udziałem Ludwika Załuskiego, swego brata wprowadzonego świeżo do kapituły prałata scholastyka,³ swój zamiar fundacji seminarium duchownego w Płocku dla kształcenia kleryków, chcąc je uposażyć w wieś Ościsłowo i część dochodów z fundacji biskupa Stanisława Łubieńskiego. Kapituła zasadniczo wyraziła zgodę na erekcję seminarium, z zastrzeżeniem uzyskania zgody Stolicy Apostolskiej na alienację wsi Ościsłowo i zachowania środków na wypłacanie pieniędzy na legaty mszalne i zarząd tym funduszem przez kapitułę. Prawdopodobnie rychła śmierć króla Jana i zamieszanie spowodowane bezkrólewem przeszkodziły biskupowi w przeprowadzeniu tego przedsięwzięcia.⁴

Płock 6 V 1710

Ludovicus in Załuskie Załuski Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopus Plocensis.

Ad perpetuam rei memoriam significamus universis et singulis, quorum interest, quod cum Illustr[issimus] et R[evere]nd[issimus] D[omi]nus Severinus Szczuka ead[em] gra[tia] Episcopus Jopen[sis] suffraganeus et archid[iaconus] Culmen[sis] ductus zelo promovendi cultus Divini in hac nostra dioecesi Plocen[sis] ex qua claris natalibus est oriundus, obtulisset, summam triginta millium tynforum pro fundandis et locandis in eadem dioecesi r[evere]ndis sacerdotibus Congregationis Missionis, qui in hac dioecesi iuxta institutum suum missiones absolverent et semi-

ski w swej monografii Płocka, powinno być odczytane jako Łoczyński, bowiem w takiej formie jest zapisane w dokumencie.

³ ACPI nr 14 s. 259.

⁴ ACPI nr 14 s. 259 Płock 9 IX 1694. Erectio seminarii. Postquam excellentissimus ill[ustris]mus et r[evere]ndissimus d[omi]nus Andreas in Załuskie Załuski ep[iscopu]s Plocen[sis] desider[ium] suum v[enerabilis] cap[itu]lo exposuit occasione erigendi noviter seminarii pro instituendo clericis ad eandemque fine[m] villa[m] Ościsłow mensae suae ep[iscop]o alis applicandi mante [m] declaravit et simul aliqua[m] parte[m] cu[m] suis proventibus Lubinianae fund[atio]nis mansionariu[m] ad hunc usum convertenda [m] desideravit praesens v[enerabilis] cap[itu]lum salvo [?] hanc in dioecesim sua [m] ea [quadem] id laude] celebravit ac tam villae Ościsłow, quam certae partis fund[atio]nis praedictae in usum seminarii erigendi applicationem laudavit, consensumque suum praebuit salvo tamen s[an]cte Sedis Ap[osto]licae beneplacito eoque sub [...] praedicto ut in antiquae funda[tio]nis Lubinianae Missae votivae cantate quotidie decantent [ur] pe[r] septem presbiteros septimanati [m] cu[m] duobus aviis Missis ex mente fundatoris pie memoriae inscriptionis Lubienianae [?] s[imiliter] quotidie decantatur pe[r] p[rae]dictor septem presbiteros simili, ut florenos 400 v[enerabilis] cap[itu]lo pro cura dictae foundationis et provisorio centu[m] floreni annuatim ex eisdem proventibus praefatae funda[tio]nis cedant. Proventus vero alios a dictis expensis et obligationibus restante applicari erigendo seminario cesserit.

narium dirigerent. Comparens vero personaliter coram Nobis adm[odum] r[evere]ndus dominus Bartholomaeus Tarlo, visitator eiusdem Congregationis per Poloniam et Lithvaniam superiorque domus Varsaviens[is] eandem foundationem acceptaret et ad obeunda munia sui Instituti se nomine totius dictae Congregationis Missionis submitteret. Nos quibus nihil magis cordi est, quam vineam D[omi]ni curae nostrae commissam omni meliori modo et diligentia excolere dilaudata tam liberali pietate altememorati il[ustrissi]mi et r[evere]nd[issimi]mi, d[omi]ni episcopi Jopen[si] libenti et grato animo eius foundationem acceptandam et r[evere]ndos sacerdotes Congregationis Missionis tanquam strenuos et probatos operarios ad dioecesim nostram admittendos esse duximus prout de consilio et consensu ven[er]abilium fratrum nostrorum praelatorum et canonicorum ecclesiae nostrae cath[edra]lis acceptamus et admittimus per praesentes. Quia vero seminarium clericorum ad ecclesiam cathedralem nostram inhaerendo decretis s[ancti] Concilii Triden[tini] erigere statuimus pro illiusque subsistentia et alimentis clericorum villam Oscisłowo, et aream in suburbio Plocen[si] penes viam publicam a porta castren[si] ad ec[clesi]am s[anctae] Mariae Magdalенаe ducentem (excepto loco ubi taberna ad clavam Borysovien[sem] extabat cubito[rum] in longum quinquaginta in latum vi[gin]ti, que[m] pro nobis et successoribus nostris reservamus) a mensa n[ost]ra, et villa[m] Kuniewko a mensa Capitulari avellendum, pro re[sidentia] vero r[everendorum] Missionariorum et seminaristarum curiam capitularem muratam penes dictam portam castren[sem] sitam dandum eidemque seminario incorporandum esse duximus prout de consensu eiusdem v[ener]abilis Capituli incorporamus per praesentes Foundationem[que] Lubienianam pro clericis studiosis olim factam eidem seminario applicamus eisdemque adm[odum] r[evere]ndis sacerdotibus Congregationis Missionis directionem eiusdem seminarii committimus sub beneplacito Sedis Apostolicae. In quorum fid[em] etc. Datum Plociae die 6-ta mensis mai Anno D[omi]ni 1710-mo Ludovicus Episcopus. [Dwie pieczęcie odcisnięte w papierze biskupa i kapituły]. Stephanus Wierzbowski gnesnen[sis], varsaviens[is] cantor, decanus et pro tunc praesiden[s] capituli Plocens[is].⁵ Florianus Franciscus Łoczyński apostolicus et actorum curiae suae Ill[ustrissi]mi cel[situ]d[inis] notarius m[anu] p[ro]pria.⁶

Płock 6 V 1710

⁵ Wierzbowski Stefan, s. Władysława z Wielkiego Chrzostowa, stolnika dobrzyńskiego h. Jestrzębiec i Ewy Ossowskiej z województwa pomorskiego h. Wieniawa. Uczył się w Krakowie i Rzymie, po powrocie ze studiów został prałatem kantorem w kapitule warszawskiej, a 12 VII 1691 r. instalował się na kanoniję gnieźnieńską fundi Żydowo; był także kanonikiem poznańskim, już od 26 V 1698 r. był oficjałem warszawskim, a w 1704 r. został prałatem kustoszem gnieźnieńskim z nominacji króla Augusta II., w 1707 r. został dziekanem płockim. Biskup warmiński Andrzej Chryzostom Załuski w 1710 r. przedstawił go w Rzymie na swego sufragana, sakrę biskupia przyjął w początku 1711 r. Zmarł Wierzbowski przed 4 V 1712 r. (L. Królik, Kapituła kolegiacka w Warszawie do końca XVIII wieku, Warszawa 1990 s. 202; Z. Szostkiewicz, Katalog biskupów obrządku łacińskiego..., Rzym 1954 s. 192-3; ACPI 15a k. 34, 57 i 70v.)

⁶ W dotychczasowej literaturze zapisano go jako Florian Łoczyński, jednak na dokumencie erekcyjnym wyraźnie podpisany jest jako Florian Franciszek Łoczyński.

Ludwik na Załuskach Załuski z Bożej i Stolicy Apostolskiej łaski Biskup Płocki.

Na wieczną rzecz pamiątkę oznajmiamy wszystkim i poszczególnym, których to dotyczy, że jaśnie wielmożny i czcigodny pan Seweryn Szczuka, z tejże samej łaski biskup Jopeński, sufragan i archidiakon chełmiński, skłoniony troską o pomnożenie kultu Bożego w naszej diecezji Płockiej, w której się narodził ze szlacheckich rodziców, podarował sumę trzydziestu tysięcy tynfów na fundację i uposażenie w tej diecezji czcigodnych kapłanów ze Zgromadzenia Misjonarzy, którzy zgodnie ze swoją regułą, prowadzić będą misję w tej diecezji i zarządzać seminarium. Stanął przed nami osobiście czcigodny Bartłomiej Tarło wizytator tegoż Zgromadzenia na Polskę i Litwę oraz przełożony domu warszawskiego, który przyjął tę fundację i zobowiązał się imieniem swego zgromadzenia do prowadzenia jej i wypełnienia podjętych zobowiązań. My, któremu nic bardziej nie leży na sercu, jak troska, aby w winnicy Pańskiej powierzonej naszej pieczy, w sposób najlepszy wypełnić te obowiązki, chwalebna z pobożnością podjętą inicjatywę wyżej wspomnianego jaśnie oświeconego i najczcigodniejszego biskupa Jopeńskiego, jak najchętniej i z wdzięcznością przyjmujemy i czcigodnych kapłanów Zgromadzenia Misjonarzy, jako dzielnych i doświadczonych pracowników, do naszej diecezji zapraszamy za radą i zgodą czcigodnych braci naszych prałatów i kanoników naszego kościoła katedralnego, potwierdzamy i przyjmujemy niniejszym pismem. Ponieważ zaś seminarium kleryckie, przy naszym kościele katedralnym, zgodnie z dekretem świętego Soboru Trydenckiego, aby powstało postanawiamy je erygować, dla jego utrzymania i wyżywienia kleryków darujemy wieś Ościstowo i place na przedmieściu Płocka, przy drodze publicznej prowadzącej od bramy zamkowej do kościoła św. Marii Magdaleny (z wyjątkiem miejsca, w którym znajduje się karczma należąca do klucza boryszewskiego, długości 50 i szerokości 20 łokci, zastrzegamy dla nas i naszych sukcesorów), ze stołu naszego i wieś Kuniewko, od uposażenia kapituły wydzielając. Na siedzibę zaś dla czcigodnych misjonarzy i seminarzystów postanawiamy darować murowaną kurię kanoniczną stojącą przy wspomnianej bramie zamkowej, inkorporujemy ją do seminarium za zgodą wspomnianej czcigodnej kapituły. Przyłączamy niniejszym dokumentem fundację „Lubienianam” [Łubieńskiego] powstałą dla studiujących niegdyś kleryków, do tego seminarium. Powierzamy tymże czcigodnym kapłanom ze Zgromadzenia Misjonarzy, kierownictwo tegoż seminarium, za zgodą Stolicy Apostolskiej. Na świadectwo tego (etc.). Dane w Płocku dnia 6-tego maja roku Pańskiego 1710-go.

Ludwik Biskup Płocki.

Stefan Wierzbowski gnieźnieński, warszawski kantor dziekan prezydujący wtedy kapitule płockiej.

Florian Franciszek Łoczyński apostolski i akt kurii jego dostojności notariusz.

Załuski Ludwik Bartłomiej (1660 – 20 XII 1721), s. Aleksandra wojewody rawskiego h. Junosza i Katarzyny Olszowskiej h. Prus, siostry prymasa Andrzeja, młodszy brat Andrzeja Chryzostoma, ur. w 1660 r.⁷ Nauki pobierał, zapewne w kolegiach jezuickich w Rawie i w Lublinie, a studiował prawo w Rzymie, teolo-

gię zaś w Paryżu. Po powrocie do kraju został kanonikiem katedralnym krakowskim ok. 1690 r., będąc już od 1686 r. Kanclerzem królowej Marii Kazimieri. Na prośbę biskupa przemyskiego Jerzego Denhafa 21 I 1692 r. otrzymał nominację na biskupa sufragana przemyskiego z tytułem biskupa aleksejskiego,⁸ prawdopodobnie równocześnie otrzymał dziekanie w kapitule przemyskiej i probostwo w Jarosławiu. W Płocku prałatem scholastykiem został 13 VIII 1694 r., uczestniczył także w kapitule generalnej 9 września, na której to – co należy podkreślić – padła propozycja utworzenia seminarium dla kleryków w Płocku z uposażeniem w wieś Ościśłowo i w sumy z fundacji biskupa Łubieńskiego.⁹ Jako delegat kapituły krakowskiej brał udział w obradach Trybunału Koronnego. Biskupem płockim prekonizował go papież Innocenty XII w dniu 1 VI 1699 r. Kapituła przyjęła go na biskupa już 10 lipca i na kapitule generalnej 9 września tegoż roku, ale ingres odbył biskup dopiero 8 kwietnia 1700 r.¹⁰ W burzliwych czasach wojny północnej wobec zniszczeń wojennych, spalenia wielu kościołów przez Szwedów i wyniszczającej zarazy z lat 1708-1709 biskup musiał podjąć wiele wysiłków w celu zapobieżenia skutkom tych klęsk. W kolegiacie pułtuskiej dokonał wielu remontów i ozdobił ją pomnikami swoich rodziców, prymasa Andrzeja Olszowskiego i trzech braci, a wreszcie po jego śmierci – 20 XII 1721 r. i pogrzebie w kolegiacie pułtuskiej, z udziałem duchowieństwa z kilku sąsiednich dekanatów, spadkobiercy ufundowali dla biskupa Ludwika podobny do poprzednich pomnik nagrobkowy.¹¹

Rodzina Szczuków

Seweryn Szczuka biskup sufragana Chełmiński – współfundator Seminarium w Płocku

Ród Szczuków wywodzi się z okolic Nasielska, gdzie zamieszkiwało wiele rodzin h. Grabie w okolicznych wsiach. Na początku XV w. kilku przedstawicieli tego rodu osiedliło się w ziemi wiskiej. Między innymi byli bracia Falisław i Marcin. Ok. 1420 r. zakupili oni od księcia Władysława I 55 włók ziemi nad strugą Wissa, nieopodal granicy pruskiej. Marcin otrzymał 25 włók, a Falisław 30.¹² Po-

⁷ ACPL nr 14 s. 258, gdzie podano wywód jego szlachectwa z wyraźnym podaniem imion ojca, matki, babki ze strony ojca – Jadwiga Oborska h. Kolumna i babki ze strony matki – Zofii Duninówny h. Łabędź. Biogram w katalogu J. Korytkowskiego, Prałaci... t. 4 s. 405 babkę ze strony ojca nazywa Jadwigą Krosnowską kasztelanekę gostyńską h. Kolumna, a w „Receptiones seu installationes... ecclesiae cathedralis Posnaniensis” R. Weimanna s. 112 zapisana jest ona jako Jadwiga Plichcianka h. Prus. Wydaje się uzasadnione pozostanie przy określeniu jej jako Oborskiej h. Kolumna, tymbardziej, że h. Kolumna powtarza się również u Korytkowskiego.

⁸ Z. Szostkiewicz, Katalog biskupów obrządku łacińskiego..., Rzym 1954 s. 203.

⁹ ACPL nr 14 s. 259;

¹⁰ ACPL nr 14 s. 325, 344 i 380.

¹¹ Katalog Zabytków Sztuki w Polsce Powiat pułtuski t. X z. 20 s. 50-52 fig. 328-343; Acta Episcopalia nr 51 k. 6v, według zapisu z dnia 12 I 1722 r. biskup zmarł poza diecezją, prawdopodobnie w Warszawie, ciało sprowadzono do Pułtusza i pochowano w kolegiacie. Data śmierci tu podana, różni się od zamieszczonej w różnych opracowaniach – 24 XII 1921, ale wydaje się, że trzeba zawierzyć tej bezpośrednio zapisanej.

tomkowie Marcina, w trzecim i czwartym pokoleniu na przełomie XV i XVI w. wydali spośród siebie kilka postaci, które zasługują na uwagę. Seweryn także należał do potomków jednego z synów Marcina. Dla niniejszego artykułu ważna jest zwłaszcza postać ks. Adama Szczuki, proboszcza w Kobylinie na Podlasiu, prawdopodobnie wnuka Marcina, ur. ok. 1460 r., zm. w 1534 r. i jego bratanek s. Michała, studenta Uniwersytetu Krakowskiego, zapisanego na studia jesienią 1499 r. a promowanego na bakałarza w 1501 r.¹³

Adam Szczuka był początkowo wikariuszem w Wąsoszy, w 1485 r. proboszczem w Rajgrodzie, diecezji wileńskiej, a później w Kobylinie diec. Łuckiej na Podlasiu, w latach 1499-1534. Zebrał on dość znaczny majątek, bowiem już w 1483 r. udzielił księciu Januszowi II znacznej pożyczki i na wiele lat wziął w zastaw 6 wsi starostwa wiskiego. Ks. Adam ok. 1534 r. przekazał do rąk ks. Andrzeja Noskowskiego, ówczesnego proboszcza w Wąsoszu, wnoszącego murowany kościół w tym mieście 220 kop groszy; prawdopodobnie już wcześniej przyczynił się do zbudowania przy kościele kaplicy Św. Trójcy, bowiem w testamencie z 1534 r., na którego mocy głównym wykonawcą, a prawdopodobnie i spadkobiercą był bratanek, wspomniany Jan, od 1507 do 1542 r. pisarz ziemi wiskiej. Ks. Adam ufundował altarię z osobnym altarystą, pod wezwaniem św. Michała Archanioła, świętych Jana Chrzciciela i Jana Ewangelisty oraz innych świętych, z obowiązkiem odprawiania trzech Mszy św. tygodniowo za żywych i umarłych z rodziny fundatora w tym jedna dla uczczenia Męki Chrystusa Pana. Prawo patronatu miało należeć do pisarza Jana i jego potomków, z tym że pierwszeństwo do otrzymania altarii mieli członkowie rodziny Szczuków – potomkowie Marcina. Fundator wyjednał także dla tych potomków prawo do bezpłatnego pochówku w kaplicy św. Trójcy. Altarysta, jako uposażenie miał otrzymywać dziesięcinę ze wsi Guty Białabiel należąca uprzednio do uposażenia proboszcza.¹⁴ Jan Szczuka, pisarz ziemi wiskiej, ożenił się z Łucją Kościelecką, córką Stanisława kasztelana dobrzyńskiego, siostrą Petroneli żony Macieja Podoskiego podkomorzego czerskiego.¹⁵

Jan, syn wspomnianego Jana przenosił się na Litwę i tam zawarł małżeństwo z córką znacznej rodziny litewskiej, także jego syn Stanisław i wnuk, także Stanisław, przebywali na Litwie. Tam także urodził się Kazimierz Jan, syn Jana i Katarzyny Popowskiej z woj. trockiego h. Gozdawa, wieloletni sekretarz królewski, opat paradyski, biskup chełmiński (1693-94).¹⁶

¹² J. Wiśniewski, *Dzieje osadnictwa w powiecie grajewskim do połowy XVI wieku* [w] *Studia i materiały do dziejów powiatu grajewskiego*, Warszawa 1975 t. 1 s. 9-252, zwłaszcza strony 74 i następn.

¹³ *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego od 1400 do 1508 r.* wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, J. Skierska, T. I-II, Kraków 2004 (pod miejscowością można znaleźć informacje o Janie i jego trzech krewnych także studiujących na uniwersytecie).

¹⁴ Archiwum Diecezjalne Płockie [ADP] Akta Wizytacji [AW] nr 47 k. 453-461.

¹⁵ ADP. Acta Episcopalia [AEp] nr 17 k. 107.

¹⁶ T. Żebrowski, *Proboszczowie kościoła parafialnego w Łomży a następnie prepozyci kościoła św. Michała Archanioła i Jana Chrzciciela do początku XIX wieku* [w] „*Studia Płockie*”

Stanisław Antoni Szczuka (1652-1710), podkanclerzy litewski, syn Stanisława i Zofii Szpilewskiej Neronowiczówny, córki Stefana podczaszego rzeczywistego, już w 1675 r. został sekretarzem króla Jana Sobieskiego, na dworze królewskim zrobił karierę polityczną i majątkową, był podkanclerzem litewskim i skupił od krewnych ich posiadłości w Szczuczynie, założył miasto i ufundował klasztor pijarów. Zmarł 10 V 1710 r. w Radzynie.¹⁷

Seweryn Szczuka (1651- 11 XII 1727), h. Grabie, syn Stanisława i Anny Mściłchowskiej h. Trzaska, babką jego ze strony ojca była Zofia Boczkowska h. Korwin, a ze strony matki – Katarzyna Czaplicka h. Grzymała.¹⁸ Nazwiska wyżej przytoczone wskazują, że Seweryn urodził się w stronach skąd pochodzili przodkowie, w okolicach Wąsoszy. Uczył się w kolegium jezuickim w Reszlu na Warmii (1670-1672), wkrótce potem podjął służbę wojskową, prawdopodobnie brał udział w walkach z Turkami pod Chocimiem i być może pod Wiedniem. W kapitule chełmińskiej występuje od roku 1687 jako kanonik, a w 1701 r. został archidiaconem w tejże kapitule. W dwa lata później, z nominacji biskupa Teodora Potockiego otrzymał prowizję na biskupa sufragana chełmińskiego, z tytułem biskupa Joppeńskiego 26 XI 1703 r. Po przeniesieniu biskupa Potockiego na Warmię w latach 1712-1719 biskup Seweryn administrował diecezją chełmińską. W katedrze płockiej w latach 1709-1713 był ks. Seweryn kanonikiem fundi Gołław. Na kapitule generalnej wrześnieowej 1713 r. zrzekł się tej prebendy, podobnie ustąpił z kanonii gnieźnieńskiej fundi Trląg na rzecz swego brata Antoniego, który zmarł po dwóch latach; posiadał ks. Seweryn także probostwo św. Jana w Toruniu.

Sprawę fundacji Seminarium Duchownego w Płocku poruszono już na kapitule wrześnieowej w 1709 r., w czasie której biskup Szczuka oferował na cel fundacji seminarium 30 tysięcy tynfów i powierzenie jej prowadzenia księżom misjonarzom, którzy mieli nauczać i wychowywać kleryków. Początkowo projektowano umieszczenie seminarium w kurii kanonicznej posiadanej przez kanonika Stanisława Kiewnarskiego, który był jednocześnie prepozytem kolegiaty św. Michała w Płocku.¹⁹ Na kapitule majowej 1710 r. postanowiono jednak przeznaczyć dla księży misjonarzy i na seminarium obszerniejszą piętrową kurię stojącą obok bramy wyszogrodzkiej – obecny dom Pod Trąbami. Ten właśnie dom jest wymieniony w dokumencie erekcji. Dalsze fundusze biskup Seweryn przeznaczył na zakup dóbr Głowino w parafii Sobowo, od dwóch właścicieli. Dóbr tych bez zgody Sejmowi nie udało się zakupić na własność, lokowano więc tylko na nich sumy pieniędzy.

t. 31 (2003) s. 201-202; był on synem Jana h. Grabie i Katarzyny Popowskiej h. Gozdawa (K. Niesiecki, Herbarz t. VII s. 387).

¹⁷ J. Wiśniewski, Podkanclerzy Stanisław Antoni Szczuka, a geneza rozwoju i upadku dóbr szczuczynskich [w] *Studia i materiały do dziejów powiatu grajewskiego*, art. cyt, s. 253-270.

¹⁸ J. Korytkowski, Prałaci i kanonicy kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do lat naszych, Gniezno 1883 t. IV s. 61-62; A. Mańkowski, Prałaci i kanonicy katedralni chełmińscy od założenia kapituły do naszych czasów, Toruń 1928 s. 208-9.

¹⁹ ACPL. nr 14 s. 166-167, 218-219; nr 16 k. 20.

ne z prawem użytkowania ich aż do spłaty lokowanych sum. Podobnie zakupiono w samym Płocku niewielki folwark z karczmą nazywany od poprzedniego właściciela Dziegielewisna na tych samych zasadach. Zakup dóbr Głowino nastąpił dopiero w 1717 r. i w tym roku zatwierdził fundacje przełożony generalny księży misjonarzy ks. Jan Bonet 24 stycznia 1717 r.

Na utrzymanie kleryków biskup Ludwik Załuski przeznaczył wieś Ościslowo a kapituła folwark Kuniewko i pewne sumy z fundacji „Łubiniana”. Seminarium zostało otwarte prawdopodobnie dopiero w 1717 r., a pierwszym jego rektorem był Francuz ks. Jakub Trochon, który już od 1711 r. przybył do Polski i ten urząd pełnił do 1735 r.²⁰

Biskup Seweryn Szczuka zmarł 11 XII 1727 r. i został pochowany w Chełmży, gdzie posiada nagrobek z portretem.²¹

SOMMARIO

L'autore pubblica il testo latino dell'atto di fondazione del Seminario Maggiore di Płock del 1710. Facendone la traduzione polacca presenta pure i vescovi fondatori: mons. Ludwik Załuski e mons. Seweryn Kazimierz Szczuka.

20 A. Nowowiejski, Płock. Monografia historyczna, dz. cyt., s. 458-461.

21 A. Mańkowski, Prałaci i kanonicy, dz. cyt., s. 209.